

TURLI SOHALARDA QO'LLANILGAN TEKSTIL MATOLARI.

N.S.Sultonova
M.U.Iskandarova

<https://doi.org/10.5281/zenodo.13853971>

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 20- Sentabr 2024 yil
Ma'qullandi: 25- Sentabr 2024 yil
Nashr qilindi: 28- Sentabr 2024 yil

KEYWORDS

Tekstil, texnik matolar, biotekstil, sintetik matolar.

ABSTRACT

Mazkur maqolada turli sohalarda qo'llanilgan tekstil matolari haqida ma'lumotlar keltirib o'tilgan. Tabiiy, suniy va sintetik matolarni tarkibi xususiyati va chidamliligi bilan qaysi sohalarda qo'llanilishi haqida turli xil ma'lumotlar berilgan.

Tekstil (lot. textile — gazlama, teks) — tolalar va iplardan tayyorlanadigan mahsulotlar: gazlamalar, trikotaj, noto'qima materiallar, gilam mahsulotlari, momiq paxta, to'qimachilik attorlik buyumlari, g'altak iplar, arqonlar va boshqalar. Ba'zilar to'quvchilik va trikotaj mashinalarida to'qish, bosish, ba'zilar yigirish va pishitish yo'li bilan tayyorlanadi. [1]. To'qimachilik materiallari sanoatning turli sohalarda muhim o'rin tutadi. Sanoatning ayrim tarmoqlarida keng qo'llaniladigan to'qimachilik materiallari. **Tekstil matolari** kirib borgan kuchli sohalarga ba'zi misollari:

1. Sug'orish sistemalari:

Gidrofob matolar – suvni o'tkazmaydi, suv boshqarish tizimlarida.

2. Tibbiy tekstillar:

Antibakterial matolar – operatsiya kiyimlari va binolarda sanitariyani saqlash uchun.

3. Qurilish va transport:

Beton matolari – qurilishda mustahkamlikni ta'minlaydi.

Transport to'siqlari – transport vositalarini muhofaza qilish uchun.

4. Energiya ishlab chiqarish:

Solar panellari uchun matolar – quyosh energiyasini yig'ish uchun maxsus to'qimalar.

5. Mikroelektronika:

Elektromagnit muhofaza matolari – elektron qurilmalarni muhofaza qilish.

Bu matolarning xususiyatlari ularning foydalanish sohasiga va talablarga ko'ra o'zgarib boradi. Agar sizga batafsil ma'lumot kerak bo'lsa yoki ma'lum bir turi haqida so'rashmoqchi bo'lsangiz, marhamat!

Texnikada qo'llaniladigan tekstil matolari, asosan, to'qimachilik va texnologik jarayonlarda turli maqsadlarda foydalaniladi. Ular orasida sintetik tolalar:

Poliester – juda mustahkam va uzoq muddatli, ko'pincha po'lat simon mustahkamlikga ega.

Neylon – yengil va suvga chidamli, avtomatik qurilmalarda foydalaniladi.

Kanvas – yuklar uchun mustahkam.

Havo o'tkazuvchanligi bilan mashhur, maxsus texnik mo'ljallar uchun ishlatiladi.
Suv o'tkazmas matolar – xususan, delfinariylarda va suv osti tadqiqotlarida.
Ishlatilayotgan tekstil – xo'jalik yoki sanoat sohalarida.

Texnik qurilmalar:

Tekshiruv vositalari – tovonlar va qurilmalarda, masalan, tekstil sensorlari.

Texnikada tekstil matolarining foydasi, ularning yengilligi, mustahkamligi va foydali xususiyatlari bilan bog'liq. Agar qo'shimcha ma'lumot kerak bo'lsa, so'rashingiz mumkin!

Turli xil sohalarda qo'llaniladigan tekstil matolarining yana bir necha turlari va ularning qo'llanilishi:

1. Agrosanoat matolari:

Agrosanoatda qo'llanilgan tekstil mahsulotlari. Yomg'ir va havo sharoitiga qarshi himoya qilish.

2. Texnologik matolar:

Elektromagnitdan himoya qiluvchi matolar – elektron qurilmalarda signallarni muhofaza qilish.

3. Xalq xo'jaligi:

Ishlab chiqarish matolari – fermerchilik va xo'jaliklarda ko'p qo'llaniladi.

4. Kiber matolar:

Interaktiv tekstillar – ma'lumotlarni yig'ish uchun, masalan, mudofaa va kiber xavfsizlikda.

5. Robototexnikada foydalaniladigan matolar – avtomatlashtirish va mexanizmlar uchun.

6. Farmasevtika:

Dorivor matolar – tibbiy vositalarda, bintlar.

7. Kinomatografiya:

Senariy matolari – kino va teatrdan maxsus effektlarni yaratish uchun.

Texnikada tekstil matolarining imkoniyatlari va ishlatilishi doimiy ravishda rivojlanib bormoqda. Agar sizga aniq bir turi yoki foydalanish sohasi haqida ko'proq ma'lumot kerak bo'lsa, so'rashingiz mumkin!

Tekstil matolarining yana bir necha muhim turi va qo'llanilish sohalari:

1. Kompozit matolar:

Karbon va steklovolokno – samolyotlar va avtolarda yengil va mustahkam konstruksiyalarni yaratish uchun.

2. Biotekstillar:

Dorivor matolar – tibbiyotda foydalaniladi, masalan, zararlangan teri uchun turli xil bindlar. Shifokor kiyimlari – bakteriyalarga qarshi to'qimalar, jonlantirish jarayonlarida.

3. Qishloq xo'jaligi:

Sabzavot va me'valarni himoya matolari – o'simliklarni muhofaza qilish uchun, xususan, zararkunandalardan.

4. San'at va dizayn:

Eko-matolar – ustalar va dizaynerlar uchun ekologik to'qimalar.

5. Ma'dan va polimerlar:

Polipropilen matolari – yo'llar, konteynrlar va qurilishda foydalaniladi.

6. Ko'chma qurilmalar:

Gidroizolyasiya matolari – uyushtirilgan konstruksiyalarda suvni o'tkazmasligi uchun.

7. Elektronika tekstillar – qurilmalarda signallarni uzatish.

Bu matolarning har biri maxsus talablarga javob beradi va texnikadagi yangi inovasiyalar bilan doimiy ravishda rivojlanib boradi. Agar yanada ko'proq ma'lumot kerak bo'lsa, marhamat, so'rashingiz mumkin!

Texnikada qo'llaniladigan tekstil matolarining yana bir necha turlari va qo'llanilishlari:

1. Izolyator matolari:

Termostatik matolar – haroratni saqlash va energiyani samarali foydalanish uchun, maxsus qurilmalarda.

2. Qurilish matolari:

Qurilish to'qimalari – yuklarni olib yurish uchun mustahkamlikni ta'minlaydi, xususan, konteynerlar va sumkalarda.

3. Kichik mexanizmlar:

Dinamik matolar – mashina va mexanizmlar uchun yurish muvozanatini ta'minlaydi.

4. Boshqa sohalar:

Kosmetika va gigiyena – matolar kosmetik vositalarning oramasi sifatida foydalaniladi.

Sport – terini o'tkazuvchi, tez quritish xususiyatiga ega matolar.

5. Avisiya va kosmonavtika:

Lavozimlar uchun matolar – maxsus shartlarda mustahkamligi, yengilligi va yuqori haroratga chidamliligi bilan ajralib turadi.

6. Kibertik tekstillar:

Sensorli matolar – insonning harakatlarini yoki salomatligini monitoring qilish.

Bu matolarning foydalanilishi va xususiyatlari har doim texnologiya va bozor talablariga qarab yangilanib boradi. Agar sizga aniq bir turi yoki ixcham ma'no kerak bo'lsa, batafsil so'rashingiz mumkin!

Texnikada qo'llaniladigan tekstil matolarining yana bir qancha turlari va qo'llanilishi:

1. Faol sport matolari. Mikrofibra – terini yaxshiroq havolash va namlikni o'tkazish xususiyatiga ega.

2. Injener matolari – maxsus murakkab konstruksiyalarda, masalan, yo'l qurilishida.

3. Poliester yoki kapron matolar – reklama bannerlari, ko'rgazma stendlari uchun.

4. Qog'oz matolar. Suv o'tkazmaydigan matolar – har qanday tekstil materialini zararlanishdan himoya qilish.

5. Kosmonavtik matolar. Termoregulyasiya matolari – kosmik uchishlarda haroratni nazorat qilish uchun.

6. Geosintetik matolar. Geomat – muhitni muhofaza qilish va yerlar uchun.

7. Texnika va energiya. Termoximoya matolar – energiyani uzatishda foydalaniladi.

Xulosa

Ushbu matolar mustahkamligi, yengilligi va maxsus xususiyatlari bilan texnologik inovasiyalarda ahamiyatga ega. Agar sizga aniq bir turi yoki qo'llanilishi haqida ko'proq ma'lumot kerak bo'lsa, so'rashingiz mumkin!

Mazkur materiallar turli xil ehtiyojlarni qondirish uchun mo'ljallangan, ham funktsional, ham estetik. To'qimachilik sanoati doimo innovatsiyalar va barqaror materiallarga intilmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. M.Z. Abdukarimova, A.L.Hamroyev, A.A.Miratayev “Tolali materiallarni pardoqlash kimyoviy texnologiyasi” Toshkent. “Mehnat” 2004 yil

2. Matmusayev.U.M va boshqalar “To’qimachilik materialshunosligi” 1-qism To’qimachilik materiallarining olinishi, O’zbekiston 2005yil
3. Г.С.Грановский.А.П. Мшвениерадзе «Строение и анализ тканей» Москва «Легпрамбыт здат» 1998г
4. Р.Т.Букayev “Ip gazlamalar ishlab chiqarishning texnologiyasi” Toshkent “O’qituvchi” 1984 yil.
5. Г.З.Кричевский, М.В.Корчагин, А.В.Сенахов «Химическая технология текстильных материалов» Москва «Легпрамбыт здат» 1985г

